

ДВОЄ СНОВИД

«Яка легендарна мудрість! З кишені визирає мірило, в голові — самі цифри, на вустах — легкі фрази, абсолютно недоречні у присутності твоїх доньок. Багато шику, надто багато зарозумілості, прагнення радощів і забав. Безглузді плани: тартаки будувати, світ лагодити! Буде тартак! Вітряні млини. Вітру вдосталь! Вітер, тільки вітер!»

Ці слова промовляла п'ятдесятилітня жінка на дерев'яній веранді розлогої панської садиби. Вечірня прохолода ширилася садом, у якому мчав стрімкий потік. Приблизно за пів милі від Яблуневого енергійний син гір залишив свої водоспади, папороті та гранітні валуни, щоб промчати селом, зволожити чудовий, хоча й досить дикий сад панського будинку.

Життя струмка було коротким, десь за пів години він впадав у велику ріку, що протікала долиною, оточеною високими горами.

— Анечко, твої судження надто суворі. Правда, за наших часів усе було по-іншому. Часи змінилися, а ми змушені підкоритися течії, яку не можемо зупинити. А про тартак і мій чоловік розмірковує, він схвалює план Германа. — Відповіла дещо молодша пані в блакитному чепчику, з-під якого вибивалося гладко зачесане каштанове волосся.

— Милостива пані, — озвався гучний чоловічий голос, — пані Церовська дуже правильно сказала. Під цим оглядом часи не міняються. Впродовж усіх століть вешталися по землі навіжені, чи то в перуках, чи в залізних обладунках. Тепер носять фраки — от і вся різниця. А з тим тартаком є заковика. Адже Яблонський також має на це дати гроші.

Голос звучав з-під веранди. Там, поряд з кущем бузини сидів чоловік років тридцяти, досить недбало, по-сільському одягнений, великий солом'яний капелюх тримався десь на потилиці, коричнева борода підкреслювала білизну сорочки. Сірий літній плащ навряд чи був скроєний за модою. Обидві дами даремно намагалися запросити його на веранду. «Я почуваюся вільніше, коли наді мною немає дошок», — відповів, і залишився зі своїм садовим стільцем на піщаній ділянці під верандою. На грядках стояли високі кущі троянд, щоправда, здебільшого вже відцвілі.

Анна Церовська привітно глянула на свого співрозмовника.

— Однак, я маю рацію, пане Душан? Моя сестра тішиться, коли до нас прибуває Герман — ба, пардон, пан Армін Бауер, ніби він бозна хто. Не довіряю я таким людям.

Анна Церовська плела панчошу. Схрещені у квадрат спиці почали жвавніше миготіти в променях призахідного сонця, моток ниток на її колінах посмикувався, відпускаючи пряжу. Євген Душан насупився і випустив у повітря клубок синього диму.

Пані Марія Яблонська була прикро вражена.

— Що ти маєш проти нього, — сказала своїй сестрі. — Герман — наша родина, приїхав до нас як гість, чи я мала вказати йому на двері?

— Ой, не дай Бог такої родини! — сказала Анна Церовська, презирливо закопилівши губу, — ваш пес на нашій соломі спав! Щоправда, його мати була донькою якогось Подольського, але вийшла заміж за німця, перекотиполе. А що німак — то не відомо хто. Наш бідний татко — хай з Богом спочивають — ніколи не симпатизували «бауерам». «Вдома сиди, свій хліб їси», — полюбляли вони казати.

— Увага! — відізвася голос з-під веранди. — Про вовка промовка, а він ось де!

Вниз, піщаною доріжкою вздовж потоку йшли три особи. Дві доньки Яблонської і Герман Бауер.

— Ну поглянь, Марко, — злісно прошепотіла Анна Церовська, — чи це хода серйозного чоловіка? Де тут бажана елегантність, де виправдана самовпевненість!?

Марія Яблонська глянула туди, але погляд зупинила на постатях доньок. Молодша Ела швидко крокувала попереду, старша Адела йшла за нею, поруч — молодий чоловік.

— Бачиш, — продовжувала Церовська, — справжній образ нашого нещасного брата Казимира. Пригадуєш, як він до нас приїхав з Пешту? І він був сином того нового духу — але землевласником, мав статки, тому й більше прав на такий спосіб життя. А тепер кожне йде вчитися, кожен бідний чорт хоче стати паном. Що з цього вийде? Горе, нещасна, покинута жінка. Дякую за такий лібертаріанський напрям! — Церовська говорила щоразу тихіше, але з більшою злістю. Спиці вже просто літали в її білих руках.

Аж тут прибігла Ела, встала навколішки біля ніг матері і поклала їй на коліна величезний букет гірських квітів.

— Матусю — як же там гарно! Ми були аж над водопадом. І джміль мене вкусив, — вона приклала руку до вуст, — досі пече. Ой, мої черевички, — швидко підвелася й підняла спідничку так, що було видно її малі ніжки аж по щиколотки. Черевички почервоніли, ба, місцями навіть шкіра стерлася. Білі панчішки були мокрі. — Довелося потік перейти, через мох і скелі. Яка ж це була втіха!

«Як козенята по скелях, — подумала Анна Церовська і скоса зиркнула на Германа, який наближався, — та ще й в товаристві цього...», — не встигла додумати вона.

Герман Бауер прийшов з Аделою. Євген Душан підвівся зі свого стільця, насторожено глянувши на молодика. Яблонська запросила Євгена на вечерю, але він запрошення не прийняв, і відкланявся. Задумливо поглянув на Аделу, яка навряд чи зауважила, що він йде.

«Цікавою, мабуть, була розмова цього триклятого німця з Аделою! Як палають її щоки!» — міркував Душан, йдучи лугом. Почувався самотнім, закричав сильним голосом — просто так, навмання. У високій траві відізався до нього лучний деркач.

Веранда ожила. Герман говорив плавно, майстерно, вмів розсмішити людей. Ела час від часу хихотіла, Адела реагувала на гарний жарт хіба що усмішкою. Тільки пані Церовська була не в своїй тарілці. «Бреше як пес», — подумала, і пішла до себе в кімнату. На веранду принесли світильник, накрили на стіл. І тут затарахкотіла бричка.

— Татусь, татусь! — вигукнула Ела і заплескала в долоні, мов дитина.

— Ела впізнає таракотіння татової брички, — тихо сказала Адела.

— Бо вона дуже музична, — сказав Герман, — дядькова бричка їде в мажорі.

Але ніхто не засміявся. Всі чекали, чи бричка справді зверне з гостинця на пугівець, що веде до воріт дому, над яким вирізнявся старий напис *Stirps et virtus*.¹

Елу не підвело «музичне» вушко. Пан Яблонський невдовзі вітався зі своїми рідними.

— Мила несподіванка! — привітала Яблонська свого чоловіка.

— Що ти нам привіз, татку? — спитала Ела і, нахилившись, поцілувала його в руку. Це так легко зробити власниці бадьорого, милого тіла. Герман потиснув йому руку.

— Нічого, нічого, діти! Захотілося мені нинішній вечір провести в своєму колі. Ну, а де Адела?

Адела стояла в затінку могутньої липи, вона ніколи не пхалася наперед.

---

¹ Рід (коріння) і добродесність.

— Крижана панна! — весело сказав батько, коли вона його обійняла. — Ну, але я голодний, діти!

Анна Церовська також прийшла привітатися зі швагром, бо лиш зрідка він приїжджав додому раніше суботи. Імро Яблонський належав до найбільш щасливих людей цієї депресивної долини. Прибуткові та почесні посади просто сипалися йому в руки — він був найбільш зайнятим чоловіком в окрузі. Цілий тиждень проводив у місті, зазвичай лише по суботах мчав своєю бричкою до Яблуневого. Йому щастило, процвітав, як то кажуть. До старого, успадкованого після одруження, маєтку, а також в результаті успішної спекуляції, він додав нові, розлогі володіння. Завдяки його зусиллям у місті була створена ощадна каса, вкладники обрали його директором. Поряд з ним занепадали, або гебреїзувалися, поміщицькі маєтки, а він, наче надутий повітрям міхур, тримався на поверхні за рахунок своєї фінансової системи. Його живі очі сяяли щастям, в жестах відчувався неспокій, і, звісно, шляхетність. В неділю він разом з дружиною і доньками ходив до дерев'яної церкви, сидів на меценатській лаві, декорованій трикутними решітками з м'якого дерева. Його обличчя було серйозним під час проповіді старого священника, і набирало світського виразу відразу після виходу за церковні ворота. Виконавши таким чином сумарні обов'язки щодо Бога і сім'ї, він знову зникав на тиждень, поринаючи в свої прибуткові справи, від шостої до дев'ятої вечора грав у преферанс в казино. Взимку, щоправда, родина перебиралася до кам'яниці, розташованій на досить гарній площі міста. Яблуневе та інші володіння він здавав в оренду — собі залишив тільки дім, сад і трохи прилеглої території.

Імро Яблонський сів на зручний шкіряний стілець на веранді, спершись головою на високу спинку, лягнув себе руками по ногах. Подали печеню. Господар дому зосереджено різав м'ясо і почав зі смаком їсти.